politica, 58. årg., nr. 4, 91-111

Lea Hoffmann

God nok – for hvem? Retfærdighed og tilstrækkelighed i børns opvækst

Denne artikel undersøger, hvordan retfærdighedsteori kan bidrage til at afgøre, hvornår et barns opvækst i forældrenes varetægt må anses for utilstrækkelig. Med afsæt i Liam Shields' "How bad can a good enough parent be?" (2016) udvikles og forsvares en sufficientaristisk tilgang, der kombinerer en absolut tærskel for tilstrækkelighed med vægtet prioritet under tærsklen. Artiklen argumenterer imod Shields' komparative tilgang og foreslår i stedet, at vurderingen af opvæksten bør ske på et ikkekomparativt grundlag, hvor det afgørende er, om barnet befinder sig under tærsklen for tilstrækkelighed og ikke barnets relative position sammenlignet med andre børn. Med afsæt i kapabilitetstilgangen argumenteres der for, at tærsklen bør udmåles i både funktioner og kapabiliteter, hvorved hensynet til barnets aktuelle velvære forenes med hensynet til dets fremtidige muligheder. Artiklen bidrager hermed med en ny position i debatten om, hvornår intervention i forældre-barn-relationen er retfærdighedsmæssigt berettiget, og tilbyder samtidig en teoretisk diskussion af, hvorvidt kapabilitetstilgangen kan anvendes på børn.

Nøgleord: tilstrækkelighed, retfærdighed, børns opvækst, kapabilitetstilgangen, sufficientarisme

Det synes ukontroversielt at hævde, at børn ikke bør vokse op i hjem præget af vold, seksuelle overgreb eller misbrug. Men bevæger vi os ud over disse ekstreme tilfælde, bliver det langt vanskeligere at afgrænse, hvornår en opvækst ikke længere er god nok. I sin nytårstale fra 2020 udtalte Statsminister Mette Frederiksen, at "Vi har et særligt ansvar for de børn, der har det allersværest […] Flere udsatte børn skal have et nyt hjem. Tidligere end i dag", og tilføjede, "Et mere retfærdigt samfund starter med børnene" (Frederiksen, 2020). Med barnets lov, som trådte i kraft i januar 2024, blev det gjort til et krav, at barnets perspektiv inddrages i sager om intervention i forældre-barn-relationen. Lærere, politibetjente, socialrådgivere og andre myndighedspersoner må ofte tage stilling til, hvornår intervention er berettiget, når de skal vurdere, om et barns opvækst er tilstrækkelig. Aktuelt har emnet fået fornyet opmærksomhed i den offentlige debat efter DR's dokumentar fra april 2026, *Når staten bortadopterer*. Det er denne artikels ambition at bidrage til afklaringen af det normative grundlag for, hvad der begrunder intervention, og besvare spørgsmålet: Hvordan kan retfærdighedsteori bidrage til at afgøre, hvornår et barns opvækst er

utilstrækkelig, og hvordan bør vi forstå den tærskel, som markerer grænsen for, hvornår intervention er moralsk berettiget?

For at besvare disse spørgsmål tager artiklen afsæt i den normative politiske teori om fordelingsretfærdighed, som har udfoldet sig i slipstrømmen af John Rawls' *A Theory of Justice* (1971). Artiklen placerer sig desuden indenfor det voksende forskningsfelt i politisk teori om børns velvære (*children's well-being*). Med særligt fokus på børn, der vokser op under utilstrækkelige opvækstvilkår indenfor rammerne af forældrenes ansvar, er min hensigt i denne artikel at undersøge, hvilke normative parametre en retfærdig teori om en tilstrækkelig god opvækst bør inkludere. Analysen tager afsæt i Liam Shields' artikel "How bad can a good enough parent be?" (2016b), hvori han giver et overblik over debatten om børns opvækst samt udfolder sin egen teori. Shields undersøger, hvor krævende en teori på dette område bør være, og argumenterer for, at hvorvidt en opvækst kan betegnes som tilstrækkelig god, både bør bero på sammenligning med andre børns opvækst og inkludere et hensyn til forældreinteresser, forstået som forældrenes interesse i at udøve og fastholde forældrerollen (2016b: 163-164). Jeg argumenterer imod denne komparative tilgang og foreslår i stedet, at vi bør orientere os mod en teori baseret på en ikkekomparativ tærskel. Min kritik tager afsæt i argumenterne hos Shields, og jeg viser, at disse ikke giver tilstrækkelig grund til at foretrække en komparativ tilgang, der inkluderer forældreinteresser frem for en ikkekomparativ tilgang uden forældrehensyn. Vi bør fokusere på, hvorvidt et barn befinder sig over eller under en bestemt tærskel for en acceptabel opvækst uafhængigt af alternative opvækstscenarier. Artiklen skal altså både læses som en kritisk diskussion og et alternativ til Shields' tilgang. I diskussionen af hvad tærsklen bør udmåles i, bidrager artiklen desuden med en mere grundlæggende teoretisk diskussion af, hvorvidt kapabilitetstilgangen kan anvendes på børn, samt om kapabiliteter udgør en passende møntfod.

I første afsnit introducerer jeg Liam Shields' position samt giver et overblik over de teoretiske positioner på området. I andet afsnit fremlægger jeg Shields' tankeeksperiment med de to utilstrækkelige hjem og afviser, at tankeeksperimentet får ikkekomparative positioner til at kollapse. I tredje afsnit afviser jeg Shields' søskendeeksempel, der er hans modeksempel til børnecentrerede synspunkter. I fjerde afsnit udarbejder jeg et alternativ til Shields' teori og argumenterer for, at vi bør basere en teori på tilstrækkelighed med vægtet prioritet under tærsklen. Jeg afslutter afsnittet med at fremlægge forældreansvarstesen. Det femte afsnit behandler Shields' to indvendinger mod at operere med en tærskel, hhv. at ikkekomparative teorier har vanskeligt ved at pege på, hvor en tærskel skal placeres, samt at forklare, hvordan denne kan rykke sig. Dette gør jeg gennem en diskussion af kapabilitetstilgangen og dennes mulige applicering

på børn. Kapabilitetstilgangen fokuserer på, hvilke reelle muligheder og funktioner mennesker bør have adgang til, og tilgangen må modificeres i relation til børn, da de i begrænset omfang er i stand til at træffe frie og reflekterede valg. Jeg argumenterer for, at en modificeret kapabilitetstilgang gør det muligt at fastlægge en substantiel tærskel for en tilstrækkelig opvækst, hvilket giver mulighed for at svare på Shields' indvendinger. I sjette afsnit fremlægger jeg min samlede teori og tilpasser forældreansvarstesen til funktions- og kapabilitetstesen.

Et par afklaringer er nyttige, før jeg går videre. Jeg beskæftiger mig med, hvornår en barndom må betegnes som utilstrækkelig indenfor rammerne af forældrenes ansvar. Vi kan sagtens forestille os en barndom, som ikke er tilstrækkelig god, men hvor det er faktorer udenfor forældrenes kontrol, som er afgørende. Størstedelen af min teori vil dog også kunne anvendes med bred sigte på børns opvækst.

I artiklen anvender jeg desuden konsekvent betegnelsen "forældre" som en samlet betegnelse for de personer, som har det primære ansvar for barnets opvækst. Dette vil i de fleste tilfælde være de biologiske forældre, men betegnelsen dækker også andre omsorgspersoner, fx plejeforældre, som har overtaget dette ansvar.

Afslutningsvis bør det nævnes, at visse relaterede emner ikke behandles i denne artikel. Det gælder eksempelvis paternalisme i forhold til børn, og jeg fremstiller heller ikke dybdegående behandling af børns autonomi.

Liam Shields' syn på den tilstrækkeligt gode opvækst

I dette afsnit introducerer jeg Shields' position samt giver et overblik over de teoretiske positioner på området. Det antages både i denne artikel og i litteraturen, jeg henviser til, at forældremyndigheden er betinget af, at forældrene leverer et vist minimumsniveau af omsorg og opdragelse (Brighouse, 2002: 34; Gheaus, 2018; Shields, 2016a, 2016b: 163). Selv de teoretiske positioner, som ikke tilslutter sig idéen om en ikkekomparativ tærskel, opererer med en nedre absolut grænse, hvor misbrug eller grov forsømmelse af barnet ikke tolereres. Denne grænse skal forstås som en moralsk absolut tærskel, hvor vi med tvungen nødvendighed bør intervenere. Diskussionen i denne artikel og i litteraturen på området omhandler derfor, hvorvidt en retfærdig teori om børns opvækst bør være mere ambitiøs end denne nedre grænse.

Det er dette spørgsmål om ambitionsniveauet, som Shields sigter mod at besvare. Hans hensigt er at finde frem til, hvornår forældre bør miste retten til uforstyrret at opdrage deres børn (Clayton, 2006: 58; Gheaus, 2019: 228-231; Shields, 2016b: 166). Dette skal forstås som en ret til en uforstyrret forældre-

barn-relation uden indblanding udefra og ikke nødvendigvis en fratagelse af barnet. Denne rettighed påbyder andre ikke at gribe ind eller modsætte sig beslutninger truffet af forældrene, og det er den ret, forældrene bør miste, hvis de ikke leverer en tilstrækkelig god opvækst for barnet (Brighouse og Swift, 2006: 105; Schoeman, 1980: 9-10; Shields, 2016b: 166; se fx også Callan, 2002; Clayton, 2012; Macleod, 1997).

Shields præsenterer fire positioner i debatten. Hver position tilslutter sig enten et børnecentreret eller et todelt synspunkt samt enten en komparativ eller en ikkekomparativ tilgang. En teori om den tilstrækkelige opvækst må altså tage stilling til, om teorien bør bestemmes ud fra en sammenligning med opvækstalternativer, samt om der er forældreinteresser, som er så tungtvejende, at det kan retfærdiggøres at inddrage dem, selv hvis dette indebærer kompromiser i forhold til barnets interesser.

Tabel 1:

	Børnecentreret synspunkt	Todelt synspunkt
Komparativ tilgang	Den bedste værge-position	Den todelte komparative position
Ikkekomparativ tilgang	Den børnecentrerede misbrugs- og forsømmelsesposition (eller højere tærskel): den børnecentrerede tilstrækkelighedsposition	Den todelte misbrugs- og forsømmelsesposition (eller højere tærskel)

Den børnecentrerede komparative position, også kaldet den bedste værge-positionen (se fx Gheaus), fastholder, at barnet altid bør placeres hos den bedst egnede omsorgsperson uanset forældreinteresser. Den børnecentrerede ikkekomparative position og den todelte ikkekomparative position betegnes begge af Shields som misbrugs- og forsømmelsespositionen (*abuse and neglect view*, jf. Shields). De adskiller sig ved, at førstnævnte vurderer opvæksten ud fra en absolut tærskel uden at inddrage forældreinteresser, mens sidstnævnte opererer med en absolut tærskel, men inddrager forældreinteresser. Den børnecentrerede ikkekomparative position er den, jeg overtager og videreudvikler. Jeg anvender dog ikke Shields' betegnelse, men den børnecentrerede tilstrækkelighedsposition, da denne titel er mere retvisende for min tilgang, der er mere ambitiøs end at definere tærsklen ud fra misbrug og forsømmelse. Den todelte komparative position (*the dual comparative view*) er Shields' egen, hvor både forældreinteresser og sammenligning med alternative opvækstscenarier indgår (mig bekendt er

Shields eneste fortaler for positionen) (Shields, 2016b: 166). Den todelte komparative position er baseret på et argument om, at sammenligning af opvækst altid er relevant, og at visse forældrehensyn bør medregnes, selv hvis dette må inkludere visse kompromisser i forhold til barnets situation.

I det følgende afsnit fremlægger jeg Shields' tankeeksperiment *de to utilstrækkelige hjem* og afviser, at tankeeksperimentet får ikkekomparative positioner til at kollapse.

Shields argumenterer for, at ikkekomparative tilgange må forkastes, fordi sammenligning af opvækstvilkår ifølge ham er nødvendig for at kunne afgøre, hvornår en opvækst kan betragtes som tilstrækkelig god. Centralt i hans position er, at forskelle ikke kan ignoreres, og for at illustrere sit synspunkt fremstiller han et tankeeksperiment, som jeg vil referere til som de to utilstrækkelige hjem (Shields, 2016b: 170). I tankeeksperimentet skitseres to hjem, som ikke leverer en acceptabel opvækst for barnet. I det første hjem udsættes barnet for misbrug og forsømmelse i ekstrem grad, mens barnet i det andet hjem alene forsømmes på ét væsentligt område. De to scenarier er de eneste mulige for barnet. Shields appellerer til, at selv når flytningen af barnet medregnes, vil vi altid foretrække det mindre utilstrækkelige hjem, og på denne baggrund konkluderer Shields, at vi ikke fuldkommen kan afvise relevansen af sammenligning. Selv under en påstået tærskel må vi ifølge Shields acceptere, at komparative aspekter spiller en rolle, og dermed at ikkekomparative tilgange kollapser til komparative.

En ikkekomparativ position vil afvise eksperimentets præmis om, at de to hjem er de eneste mulige alternativer. Hvis ingen af de to hjem leverer en tilstrækkelig god opvækst, bør ingen af forældrene tildeles eller beholde ansvaret for barnet. En ikkekomparativ tilgang accepterer ikke utilstrækkelighed, og der kan først være tale om et retfærdigt scenarie, hvis barnet bringes over tærsklen. Shields påpeger, at denne indvending ikke forklarer, hvorfor vi intuitivt alligevel foretrækker de dårlige forældre frem for de rigtig dårlige. Ifølge Shields viser dette, at selv tilhængere af en ikkekomparativ tilgang må acceptere relevansen af sammenligning, og at ikkekomparative positioner derfor enten kollapser eller ikke kan forklare vores intuition. Tilhængere af en ikkekomparativ tilgang kan altså højst afvise relevansen af sammenligning over tærsklen (Shields, 2016b: 170). Denne konklusion følger dog ikke nødvendigvis af eksemplet. Det er muligt at foretrække det mindre dårlige hjem uden at basere valget på en sammenligning. En tilslutning til det bedre, men stadig utilstrækkelige alternativ kan i stedet begrundes med, at barnet rykkes tættere på en tærskel for tilstrækkelig god opvækst. Shields' tankeeksperiment viser altså ikke nødvendigvis, at sammenligning er relevant under tærsklen, da vi kan begrunde valget med, at vi foretrækker scenarier, der flytter barnet så tæt på en absolut tærskel som mu-

ligt. Vores intuition, som Shields også appellerer til, vil altså være den samme, uanset om der er et alternativ at sammenligne med. Det er derfor muligt at afvise Shields' tankeeksperiment og basere vores valg af de bedre, men stadig utilstrækkelige forældre på et ikkekomparativt grundlag.

I det følgende afsnit argumenterer jeg for, at Shields' *søskendeeksempel* ikke kan begrunde hans konklusion, om at vurderingen af opvæksten må inkludere et hensyn til forældres interesser (Shields, 2016b: 169), og at vi derfor bør anlægget et todelt synspunkt.

Shields illustrerer dette ved følgende tankeeksperiment, som skal vise, at børnecentrerede positioner ikke kan forklare, hvorfor vi ikke altid bør flytte et barn til det bedste alternativ:

> if, taking into account the costs of transition, children have better prospects if they have siblings then we should take children away from parents who are only prepared to rear one child to give them to those, otherwise identical, parents who already have children (Shields, 2016b: 169).

Eksemplet opererer med antagelsen om, at alle forbedringer er relevante på en måde, der kan begrunde intervention. Shields forsøger dermed at udfordre børnecentrerede positioner ved at hævde, at det alene er hensynet til forældreinteresser, der kan forklare, hvorfor barnet ikke bør flyttes i dette scenarie. Denne slutning kan ikkekomparative positioner imidlertid afvise. At enebørn ikke bør flyttes til hjem med søskende, behøver vi ikke begrunde med henvisning til forældreinteresser, men kan forklares ved, at fraværet af søskende ikke i sig selv er et udtryk for utilstrækkelighed. At barnets fremtidsudsigter kunne være bedre, indebærer ikke, at udgangspunktet for opvæksten er utilstrækkeligt. Modeksemplet kan derfor imødegås ved at afvise præmissen om, at alle forskelle mellem opvækstvilkår er relevante. Hvis enhver komparativ forbedring var nok til at begrunde indgreb, ville konsekvensen være, at også små eller ubetydelige forskelle måtte udløse kravet om intervention. Ikkekomparative positioner fastholder derimod, at kun utilstrækkelige forhold kan begrunde intervention. Hvis det derimod faktisk var tilfældet, at livet som enebarn i sig selv var utilstrækkeligt, så ville min position forpligte sig på at kræve intervention. Selvom dette synes som et noget fortænkt scenarie, så mener jeg, at implikationen er intuitiv: Hvis noget faktisk gør en opvækst utilstrækkelig, så er intervention berettiget. En teori skal i så fald kunne forklare, hvad det er, der gør det utilstrækkeligt at være enebarn.

Mod en børnecentreret tilstrækkelighedsposition

I dette afsnit udarbejder jeg et alternativ til Shields' teori og argumenterer for, at vi bør anlægge en sufficientaristisk tilgang med vægtet prioritet under tærsklen, samt at tærsklen bør forstås i negative termer. Til dette anvender jeg begrebet mangler, der indikerer et fravær af bestemte absolutte goder, der er nødvendige for at kunne leve et tilstrækkeligt godt liv.

At fastsætte den tilstrækkelige opvækst ud fra en absolut tærskel indebærer en tolerance af forskelle over tærsklen. At vurdere et barn som værende over denne tærskel er samtidig at sige, at barnets opvækst er god nok, og dermed at der ikke er tale om en mere retfærdig opvækst ved yderligere forbedringer. Shields forsøger at udfordre ikkekomparative positioner ved at hævde, at en tilslutning hertil forpligter til at acceptere, at et barn, som befinder sig over tærsklen, ingen interesse kan have i at blive stillet bedre. Hvis vi accepterer denne position, hævder Shields, forpligter vi os på, at der ikke er nogen grund til at forbedre børns liv, selv i tilfælde hvor forbedringerne kan realiseres relativt omkostningsfrit (Shields, 2016b: 171). Sagt på en anden måde: Hvis en opvækst er god nok, har vi ingen retfærdighedsmæssige grunde til at forbedre situationen, hvilket står i kontrast til situationer under tærsklen, hvor vi har stærke retfærdighedsmæssige grunde til at forsøge at forbedre situationen. Til trods for at Shields fremfører dette som kontraintuitivt, mener jeg, at det faktisk kan forsvares. Vi efterspørger en teori, som kan fortælle os noget om den retfærdige opvækst i forældres varetægt, og hvad en retfærdig opvækst indebærer (2016b: 166). Tiltag, som stiller børn bedre, som i forvejen allerede er stillet *godt nok*, skaber ikke en mere retfærdig situation. Hvis forældrene leverer en tilstrækkelig god opvækst, er det ikke uretfærdigt, at nogle børn er bedre stillet end andre. Dette indebærer ikke, at vi helt bør afholde os fra at lave forbedringer i børns liv eller rammerne omkring dem. Eksempelvis har vi mange gode grunde til at styrke forholdene i daginstitutionerne, have ambitioner for skoleelevers faglige og sociale trivsel eller have støttende tilbud til forældre. Men når vi undersøger forældre-barn-relationen med henblik på at afgøre, hvornår intervention i relationen er berettiget, fungerer tærsklen som grænsen for vores moralske forpligtelse til indgriben.

Jeg peger altså på, at retfærdighed i relation til børns opvækst bedst forstås som et spørgsmål om tilstrækkelighed snarere end sammenligning, som Shields argumenterer for. Dette begrunder en sufficientaristisk tilgang, hvor retfærdighed indebærer fraværet af utilstrækkelighed. Dette kan indfanges i et sufficientaristisk princip om, at en fordeling er retfærdig, hvis og kun hvis alle har tilstrækkeligt af det pågældende fordelingsgode (Crisp, 2003; Frankfurt, 1987; Lippert-Rasmussen et al., 2020: 155; Nielsen, 2026: 12; Shields, 2016c). Overført til konteksten om børns opvækst kan princippet formuleres således:

En opvækst er tilstrækkelig god, hvis og kun hvis barnet har nok af de relevante goder. Princippet er generelt og forpligter ikke på ét bestemt gode eller én bestemt møntfod.

Spørgsmålet, som naturligvis opstår i forlængelse heraf, er, hvad det indebærer, at et barn har nok. I en sufficientaristisk teori er det afgørende ikke graden af realisering, men hvorvidt opvæksten opfylder de betingelser, som gør den tilstrækkelig god. Utilstrækkelighed kan ikke kompenseres, hvilket betyder, at underskud på ét område ikke ophæves af overskud på et andet. Et barn, der fx mangler tilstrækkelig følelsesmæssig omsorg, er stadig under tærsklen, selv hvis barnet er fysisk godt stillet. Tærsklen skal forstås som en markering af, at det retfærdighedsmæssige krav er nået, og ikke som grader over tærsklen.

Andre positioner indenfor fordelingsretfærdighed kan imidlertid acceptere utilstrækkelighed, og det bliver særligt tydeligt, at disse positioner ikke er udviklet med børn for øje, da børn endnu ikke er fuldt udviklede autonome individer. I utilitaristiske tilgange kan utilstrækkelighed for nogle retfærdiggøres, hvis den bidrager til at maksimere den samlede velfærd, mens heldegalitaristiske positioner ikke finder uligheder uretfærdige, så længe de afspejler de relevante personers frie valg. Dette viser, at spørgsmål om fordelingsretfærdighed i relation til børn ikke kan behandles på samme måde, som når der forudsættes voksne autonome individer. Vi kan ikke retfærdiggøre, at et barn lever en utilstrækkelig opvækst, med argumentet om, at de, som allerede havde nok, fik yderligere, eller med henvisning til, at situationen afspejler barnets valg i livet. En retfærdig teori om børns opvækst bør have en ambition om at sikre, at alle børn lever tilstrækkeligt gode børneliv, og dette taler for at adressere spørgsmålet med en sufficientaristisk ramme. Derfor kan vi med fordel forstå utilstrækkelighed i negative termer, nemlig som fraværet af visse absolutte goder, som simpelthen skal være til stede, og hvis fravær gør opvæksten utilstrækkelig.

Til at indfange dette kan begrebet *mangel* (*deficiency*) anvendes, som det er formuleret af Lasse Nielsen (2018, 2026). Nielsen anvender begrebet i en bredere kontekst i udviklingen af en sufficientaristisk retfærdighedsteori, hvor mangler indikerer et fravær af bestemte absolutte goder, der er nødvendige for at kunne leve et tilstrækkeligt godt liv. Selvom Nielsen ikke eksplicit beskæftiger sig med børn, er begrebet brugbart i en teori om børns opvækst, netop fordi det begrunder kravet om forbedring på et ikkekomparativt grundlag. Et barn, som vokser op i et hjem præget af alkoholmisbrug, lever under nogle vilkår, som underminerer muligheden for et godt børneliv. Det er disse mangler, forstået som fravær af visse nødvendige betingelser for et godt børneliv, der gør situationen utilstrækkelig og uretfærdig, og ikke en sammenligning med andre børns op-

vækst, som begrunder kravet om forbedring. En mangel i denne kontekst refererer altså til et ikkekomparativt underskud i forhold til, hvad et barn bør have.

Dette tydeliggør samtidig, hvorfor en prioritarianistisk tilgang, ifølge hvilken det har større værdi at gavne, jo dårligere stillet vedkommende er, ikke er tilfredsstillende. Forestiller vi os to børn, hvoraf det ene vokser op i et hjem med misbrugsproblemer, mens det andet vokser op i et hjem med mere omfattende misbrugsproblemer, er det afgørende ikke, at det ene barn er dårligere stillet end det andet. I begge tilfælde er der tale om en opvækst med mangler, der i sig selv gør opvæksten utilstrækkelig, og vi er derfor moralsk forpligtede til at hjælpe begge og tilstræbe at eliminere disse mangler. Kravet udspringer således ikke af "værdien af at hjælpe den relativt dårligst stillede", men af det forhold, at en opvækst under eksempelvis misbrugsprægede forhold i sig selv underminerer muligheden for et tilstrækkeligt godt børneliv (Nielsen, 2026: 23).

Jeg peger altså på, at en teori om tilstrækkelig opvækst bør formuleres sufficientaristisk og tage udgangspunkt i identifikationen af ikkekomparative mangler. Dette kan sammenfattes i følgende tese:

> Den sufficientaristiske tese: Retfærdighed kræver, at ikkekomparative mangler elimineres for at bringe barnet over tærsklen for en tilstrækkelig god opvækst.

En tilslutning til tesen indebærer, at en opvækst først kan betegnes som retfærdig, når de relevante mangler er elimineret, og barnet dermed befinder sig over tærsklen. Hvad disse mangler konkret er, og hvordan de måles, siger tesen imidlertid intet om. Det er altså muligt at tilslutte sig denne tese, uanset hvilken møntfod man anvender, fx kapabiliteter, ressourcer eller rettigheder.

Ikkekomparative teorier om den tilstrækkelige opvækst kan have forskelligt fokus angående tærsklen. Enten kan en teori baseres på en ambition om at maksimere tilstrækkelighed, således at kun forbedringer, der bringer barnet over tærsklen, anerkendes som retfærdige. Alternativt kan teorien anlægge en mere rummelig tilgang, hvor fokus rettes mod at minimere utilstrækkelighed og dermed også acceptere forbedringer under tærsklen (Nielsen, 2026: 94). Den sufficientaristiske tese ovenfor er forenelig med førstnævnte tilgang. Hvis tesen står alene, vil den implicere, at en forbedring kun er retfærdig, hvis den eliminerer manglerne og bringer barnet over tærsklen. Tesen er imidlertid sårbar overfor Shields' indvending med de to utilstrækkelige hjem. Lad os forestille os, at vi har mulighed for at hjælpe ét barn: enten barn A eller barn B. Barn Bs opvækst vil vi betegne som lige under tærsklen for utilstrækkelighed, mens barn A oplever markant flere omfattende mangler og dermed befinder sig langt un-

der tærsklen. En teori, der har det som sit fundamentale princip at bringe børn over tærsklen, vil påstå, at vi bør hjælpe barn B, da vi kan få B over tærsklen. Intuitivt forekommer dette imidlertid problematisk, idet barn A befinder sig i en klart værre situation end barn B. Dette valg beror ikke på en sammenligning mellem de to børn, men på at barn A absolut set har flere og mere alvorlige mangler, der i sig selv begrunder prioriteringen. Selv hvis en teori først accepterer en situation som retfærdig over tærsklen, bør teorien vægte forbedringer, hvor barnets udgangspunkt forbedres under tærsklen. Det synes intuitivt nok, at en teori om retfærdig opvækst bør kunne acceptere forbedringer, selvom disse ikke bringer barnet over tærsklen, men trods alt forbedrer udgangspunktet. Dette vil fastholde ambitionen om at løfte alle børn over en absolut tærskel, men samtidig anerkende værdien i at reducere mangler.

For at imødekomme denne udfordring foreslår jeg derfor at justere den sufficientaristiske tese, så den kombinerer tærsklen for tilstrækkelighed med en ambition om at minimere mangler. Dette kræver et prioritarianistisk princip, som kan forklare, hvorfor nogle forbedringer under tærsklen tæller mere end andre. Dette kan adresseres ved at inddrage prioritet for at kunne vægte forbedringer under tærsklen. Prioritetsprincippet siger, at det har værdi at gavne folk, og det har i sig selv større værdi at gavne folk, jo dårligere stillet de er (Lippert-Rasmussen et al., 2020: 149; Parfit, 1997). Tilpasset konteksten for opvækst kan princippet formuleres:

> Det har værdi at gavne et barn, og det har større værdi at gavne barnet, jo dårligere barnets udgangspunkt er.

Det tilpassede prioritetsprincip forklarer således, at jo større barnets mangler er, desto større værdi har forbedringen.

Princippet fortæller os dog intet om en tærskel. Af denne grund foreslår jeg ikke en entydig tilslutning til hverken prioritets- eller tilstrækkelighedsprincippet, men at modificere den sufficientaristiske tese og inkludere vægtet prioritet:

> Den vægtede sufficientaristiske tese: Retfærdighed kræver, at ikkekomparative mangler under tærsklen for tilstrækkelighed minimeres mest muligt, hvor forbedringer tillægges større værdi, jo længere barnet befinder sig fra tærsklen, med henblik på at bringe barnet så tæt som muligt på tærsklen eller over.

Den vægtede prioritet er ikke i konflikt med det sufficientaristiske udgangspunkt. Den prioritarianistiske vægtning er ikke interpersonelt komparativ, da det er barnets afstand til en absolut tærskel, der afgør vægtningen (Parfit,

1997: 214). Vægtningen opererer udelukkende under tærsklen og sigter mod minimering af utilstrækkelighed og ikke mod at udjævne ulighed mellem børn. Tesen fastholder, at en tilstrækkelig opvækst forudsætter fraværet af relevante mangler, men tillægger det samtidig værdi at minimere utilstrækkelighed. Den kan dermed også håndtere Shields' indvending om de to utilstrækkelige hjem, idet forbedringer under tærsklen begrundes uden sammenligning mellem børns opvækstbetingelser, men med at barnet bringes tættere på tærsklen for tilstrækkelighed.

Tesen er imidlertid formuleret i generelle termer om opvækst og har et bredere anvendelsesområde end forældres ansvar alene. Når "mangler" forstås som et fravær af visse absolutte goder, kan disse både dække forhold, som ligger indenfor forældres kontrol, og forhold, som kan tilskrives institutionelle eller samfundsmæssige forhold. Lad os eksempelvis forestille os et barn, som oplever utilstrækkelige forhold og omsorg i en daginstitution. Dette udgør en mangel, som kalder på handling og indgriben, og vi som samfund har en klar forpligtelse til at udbedre. Dette eksempel vil også kræve intervention, jf. den vægtede sufficientariske tese. Men for en teori, som specifikt skal belyse den tilstrækkelige opvækst indenfor forældres ansvar, bliver tesen imidlertid for bred, idet den ikke sondrer mellem mangler, som forældre kan holdes ansvarlige for, og mangler, der ligger udenfor deres kontrol. Dette kræver en tilpasning og præcisering af tesen med henblik på at afgrænse forældrenes ansvar:

> Forældreansvarstesen: Retfærdighed kræver, at der interveneres i forældre-barn-relationen, når barnet befinder sig under tærsklen for tilstrækkelighed grundet ikkekomparative mangler, der falder indenfor forældrenes ansvarsområde.

Med denne formulering stilles forældrene til ansvar for de mangler i barnets opvækst, som vi kan tilskrive dem ansvaret for. Denne tese er ikke i konflikt med den vægtede sufficientaristiske tese, men afgrænser dens anvendelse. Som de foregående teser forpligter forældreansvarstesen heller ikke på en bestemt møntfod, men angiver betingelser for, hvornår mangler i opvæksten udløser et retfærdighedsmæssigt krav om indgriben i forældre-barn-relationen.

Shields' indvendinger mod en absolut tærskel

I det følgende behandler jeg Shields' indvendinger mod en absolut tærskel med henblik på at udarbejde, hvad der substantielt bør udgøre tærsklen for tilstrækkelighed, og konkluderer, at tilstrækkelighed bør udmåles i funktioner og kapabiliteter, hvilket svarer på Shields' indvendinger. I forlængelse heraf viser jeg

også, at forældrehensyn ikke kan være en fundamental del af en teori om børns opvækst.

Shields rejser to centrale indvendinger mod ikkekomparative teorier, som begge retter sig mod den måde, hvorpå en absolut tærskel forstås og begrundes. Den første indvending går på, at ikkekomparative teorier, som opererer med en absolut tærskel, har vanskeligt ved at fastlægge, hvordan en tærskel præcist skal bestemmes, og hvad den substantielt skal bestå i (Shields, 2016b: 171). Hvis tærsklen eksempelvis defineres ved fraværet af forsømmelse og misbrug, indebærer det, at enhver opvækst uden sådanne forhold må betragtes som tilstrækkelig. Ifølge Shields er dette for lavt sat, men placeres tærsklen højere, har ikkekomparative teorier udfordringer med at forklare hvorfor.

Den anden indvending angår ikkekomparative teoriers (angivelige) manglende evne til at forklare, hvordan en absolut tærskel kan flytte sig – eksempelvis over tid. Hvis tærsklen hviler på objektive værdier, hævder Shields, er det uklart, hvordan den kan være følsom overfor ændrede sociale eller materielle betingelser uden implicit at inddrage komparative vurderinger (2016b: 176). Shields konkluderer derfor, at kun komparative positioner kan give en tilfredsstillende forklaring på, hvorfor og hvordan en tærskel kan flytte sig.

Indvendingerne handler til dels om, hvilke værdier tærsklen bør måles i, dels om, hvordan tærsklen fastsættes. I det følgende inddrager jeg kapabilitetstilgangen med henblik på at udvikle den substantielle del af min teori og dermed kunne sige mere om, hvad vi bør måle tærsklen i, med ambitionen om at imødegå Shields' indvendinger uden at opgive det ikkekomparative udgangspunkt. Skal en ikkekomparativ teori kunne imødegå disse udfordringer, må den kunne forklare, hvordan forskellige mangler spiller sammen, hvilke der bør anses som problematiske, og hvorfor bestemte sammensætninger af forhold gør en opvækst utilstrækkelig, uden at dette beror på sammenligninger med andre børns opvækst. At et barn eksempelvis har huller i tænderne, er i sig selv ikke nok information til, at vi kan konstatere, om forældrene leverer en utilstrækkelig opvækst. Vi kan sagtens forestille os et barn med en god opvækst på samtlige parametre, som alligevel får et hul i en tand. Men dannes der et billede af en opvækst med mange mangler, hvor barnet systematisk stilles dårligere, må en teori kunne forklare, hvorfor disse forhold tilsammen er problematiske. Jeg søger derfor en teori, som er sensitiv overfor, at konkrete værdier eller mangler kan indikere utilstrækkelighed i nogle tilfælde, men ikke nødvendigvis i alle. Kapabilitetstilgangen tilbyder en sådan ramme, idet den opererer med et ikkekomparativt pluralistisk værdigrundlag, der kan forklare det problematiske samspil mellem forskellige mangler. I de følgende afsnit undersøger jeg, om tilgangen kan anvendes på børn, og hvilken værdi kapabilitetstilgangen kan

tilføre ambitionen om at fastsætte, hvornår en opvækst bør betegnes som utilstrækkelig (Schweiger og Graf, 2015: 6), samt hvordan tilgangen kan give svar på de udfordringer, som Shields rejser.

Tærsklen og kapabilitetstilgangen

Børn udgør en særlig kategori i denne sammenhæng, idet de i udpræget grad er afhængige af deres forældres livsomstændigheder og ressourcer og mangler den autonomi og de kompetencer, der kendetegner voksne (Schweiger og Graf, 2015: 27). Samtidig er barndommen kendetegnet ved kontinuerlig udvikling, hvor behov, sårbarheder og handlemuligheder ændrer sig markant over tid. En teori om retfærdighed i barndommen må derfor kunne rumme både hensynet til barnets aktuelle trivsel og hensynet til barnets fremtidige udvikling. Kapabilitetstilgangen tilbyder en sådan ramme. Tilgangen er udviklet af Amartya Sen og Martha Nussbaum, som hver formulerer deres version, men tager afsæt i samme grundtanke om at vurdere en nations udvikling på baggrund af, hvad der faktisk er muligt for dens borgere. Tilgangen fokuserer på, hvilke reelle muligheder der er tilgængelige for det enkelte menneske, og er tænkt som et grundlag for en normativ politisk teori med fokus på valg og friheder (Nussbaum, 2000: 10, 12; Sen, 1993: 30). En vigtig distinktion er forskellen mellem funktioner og kapabiliteter, hvor kapabiliteter dækker over friheden til at vælge, mens funktioner refererer til en faktisk realisering af disse muligheder (Nussbaum, 2021: 42). Tilgangen forpligter dermed på, at alle mennesker skal sikres et vist tærskelniveau af kapabiliteter og dermed reelle muligheder for at vælge og handle indenfor centrale livsområder (Nussbaum, 2000: 78). Tilgangen er pluralistisk og ikkekomparativ i den forstand, at den spørger, hvilke muligheder der bør være til stede for det enkelte individ. En væsentlig forskel mellem Sen og Nussbaum er, at Nussbaum fremsætter en substantiel liste med universelle kapabiliteter, som en stat bør sikre sine borgere, mens Sen i stedet foreslår, at kapabiliteter identificeres gennem demokratisk debat (Nussbaum, 2000: 12, 78; Sen, 1993: 31, 2004: 77). Uanset om man tilslutter sig en substantiel liste eller ej, vil tærsklen for, hvad der er tilstrækkeligt, nødvendigvis være afhængig af den pågældende nation og kontekst. Tærsklen for, hvad der er tilstrækkeligt eksempelvis for kvinder i Indien, Iran eller Danmark, vil variere, fordi der er forskellige levestandarder og kulturelle forhold. Det samme vil gælde for børn. At lære at cykle er i nogle kulturer en sjældenhed, mens det i Danmark forekommer som en essentiel del af vores kultur. Jeg vil dog pænt afholde mig fra at postulere, hvorvidt manglende evner på en cykel skal kategorisere en barndom som utilstrækkelig. Den præcise placering af tærsklen er dog ikke nødvendig for at argumentere for, at en tærskel skal måles i kapabiliteter. Selv hvis vi tilslut-

ter os en substantiel objektiv liste, så vil tærsklen for tilstrækkelighed og den præcise udpegning være et empirisk foretagende. Det er altså ikke et ærinde for en retfærdig teori om den tilstrækkelige opvækst at pege på den præcise empiriske placering af tærsklen (Nielsen, 2026: 122). Kapabilitetsteorien kan dermed godt forklare, hvorfor en tærskel kan flytte sig, men det kræver en undersøgelse af, hvorvidt kapabiliteter kan anvendes hos børn, hvis dette skal svare på Shields' indvending angående den flytbare tærskel.

Forholdet mellem funktioner og kapabiliteter rejser imidlertid særlige spørgsmål i relation til børn, idet ikke alle børn besidder evnen til reflekteret selvbestemmelse. Netop derfor bliver forholdet mellem ressourcer, omgivelser og udvikling afgørende, når kapabilitetstilgangen anvendes på børn. Sen introducerer begrebet *omdannelsesfaktorer* (*conversion factors*) for at indfange, hvordan ressourcer omsættes til funktioner og kapabiliteter gennem personlige, sociale og miljømæssige forhold (Biggeri, Ballet og Comim, 2011: 29; Robeyns, 2017: 45-47; Sen 1992: 19-30). Begrebet rummer, at menneskers evner ikke alene er afhængige af medfødte dispositioner eller af omgivelserne, men er præget af måden, disse spiller sammen på (Brando, 2020: 255; Wolff og de Shalit, 2007: 173). Forældre bør i denne sammenhæng betragtes som en særlig central omdannelsesfaktor i barnets liv. Det er gennem deres valg, handlinger og livsbetingelser, at både barnets medfødte dispositioner og de strukturelle rammer omsættes til faktiske funktioner og kapabiliteter. Forældrenes egne kapabiliteter er dermed afgørende for, hvilke muligheder barnet får adgang til, og svigt på dette niveau kan have vidtrækkende og i mange tilfælde irreversible konsekvenser for barnets fremtidige muligheder (Biggeri, Ballet og Comim, 2011: 3).

Udviklingen af kapabiliteter og forstærkende ulemper

I det følgende diskuterer jeg udviklingen af kapabiliteter (*evolving capabilities*) hos børn med henblik på at vurdere, om kapabiliteter udgør en hensigtsmæssig møntfod for en teori om tilstrækkelig opvækst. Omdannelsesfaktorer er her centrale, idet de tydeliggør, at vi ikke kan betragte et barns dispositioner, evner eller muligheder i isolation. Udviklingen af børns kapabiliteter er et resultat af en række samvirkende faktorer, som derfor må inddrages, når vi diskuterer, hvordan kapabiliteter dannes. Jonathan Wolff og Avner de Shalit introducerer i *Disadvantage* (2007) forstærkende ulemper (*corrosive disadvantages*) om de ulemper, der har så negativ en indflydelse på andre aspekter af et menneskes liv, at de kan forstærke og afføde flere ulemper. I forlængelse heraf introducerer de også frugtbare funktioner (*fertile functionings*), som dækker over funktioner, der har positiv påvirkning på flere områder af et menneskes liv eller mindsker risikoen for, at andre funktioner forringes. De argumenterer for, at et samfund

ikke alene bør sikre mennesker friheden til at vælge disse gunstige funktioner, men i visse tilfælde også bør understøtte, at de rent faktisk realiseres gennem politiske tiltag (Wolff og de Shalit, 2007: 121-122). Dette er særlig relevant i relation til børn, hvis udvikling er afhængig af sådanne fundamentale funktioner. Et barn, der har været udsat for omsorgssvigt eller vold, kan opleve sociale, helbredsmæssige og emotionelle konsekvenser, som rækker langt ind i voksenlivet (Schweiger og Graf, 2015: 34). Samtidig viser Wolff og de Shalit, at en og samme funktion kan virke enten som en frugtbar funktion eller som en forstærkende ulempe, afhængigt af om den realiseres eller ej. Fraværet af en central funktion kan forårsage en negativ spiral, mens tilstedeværelsen af den samme funktion kan forgrene sine positive effekter på tværs af områder i livet (Wolff og de Shalit, 2007: 134; Schweiger og Graf, 2015: 34). Dette er centralt i forhold til udviklingen af kapabiliteter hos børn; det er ikke altid tilstrækkeligt blot at eliminere de forstærkende ulemper, da der ofte vil være behov for yderligere indsatser, som aktivt fremmer udviklingen, for at barnet kan opnå et niveau svarende til sine jævnaldrende.

Et sidste centralt aspekt ved kapabilitetstilgangen i relation til børn er, at kapabiliteter forudsætter allerede realiserede funktioner. Friheden til at vælge forudsætter udviklede evner, herunder evnen til refleksion og selvbestemmelse, som kun gradvist opnås gennem barndommen. Dette understreger, at børns udvikling ikke alene må forstås som et spørgsmål om at fjerne barrierer, men også om at fremme de funktioner og evner, der gør fremtidig frihed mulig. Barnet skades altså ikke kun ved den nuværende oplevelse af mangler, men også ved at disse reducerer barnets muligheder for at vælge bestemte livsbaner i voksenlivet (Schweiger og Graf, 2015: 36; Biggeri, Ballet og Comim, 2011: 27-31; Robeyns, 2017: 45-46).

Kapabiliteter udgør derfor i sig selv ikke den mest hensigtsmæssige målestok i relation til børn, når vi skal afgøre, om en opvækst er tilstrækkelig. Funktioner bør i denne sammenhæng prioriteres, fordi vi har en forpligtelse til at sikre, at børn faktisk lever gode liv her og nu. Relevante funktioner angiver, hvilke forhold der konkret må være til stede i et barns liv, for at opvæksten kan betegnes som tilstrækkelig god. Det bør dog være et mål, at disse funktioner understøttes på en måde, så de på sigt kan udvikles til kapabiliteter i takt med barnets alder og modenhed. Biggeri, Ballet og Comim fremstiller en empirisk funderet liste med 14 funktioner og kapabiliteter, som børn bør sikres. Listen indfanger netop dette perspektiv, idet den markerer visse funktioner som udviklingsafhængige og dermed har potentiale til at blive til kapabiliteter (2011: 51). Gradvis selvbestemmelse bør derfor indgå som et led i at understøtte denne udvikling (Schweiger og Graf, 2015: 49). Wolff og de Shalits begreber om frugtbare funktioner og

forstærkende ulemper understøtter yderligere denne prioritering af funktioner. Fraværet af visse centrale funktioner kan have konsekvenser, der forplanter sig på tværs af livsområder og dermed forringer mulighederne for at udvikle både andre funktioner og kapabiliteter. Et barns mangler kan derfor sjældent betragtes i isolation. Omvendt kan tilstedeværelsen af bestemte funktioner skabe positive ringe i vandet, der styrker barnets fremtidige handlemuligheder (Wolff og de Shalit, 2007: 134; Schweiger og Graf, 2015: 34).

Jeg argumenterer derfor for, at børn bør sikres et minimumsniveau af centrale funktioner og potentielle kapabiliteter, for at opvæksten kan betegnes som retfærdig og tilstrækkelig. Dette gør det muligt at forene hensynet til barnets aktuelle velvære med dets fremtidige udviklingsmuligheder. At tærsklen substantielt udgøres således, giver mig samtidig mulighed for at svare på Shields' indvendinger mod tærsklen. Med funktioner og kapabiliteter kan vi pege på, at tærsklen skal placeres, så barnet har tilstrækkeligt i alle separate områder og dermed ikke oplever mangler. For at en opvækst kan betegnes som tilstrækkelig, vil det indebære, at barnet bringes over tærsklen indenfor alle relevante funktioner. Den præcise udpegning vil være et empirisk foretagende og ikke noget, vi kan kræve af en normativ teori. Selv hvis vi tilslutter os en liste af separate, internt afhængige funktioner og kapabiliteter, vil den præcise udpegning af, hvornår et barn har for lidt, være socialt og kulturelt bestemt, hvilket også forklarer, hvordan en tærskel kan flytte sig. Biggeri, Ballet og Comims substantielle liste peger eksempelvis på funktionerne at være i stand til at være mentalt rask, at kunne deltage i fritidsaktiviteter, at være i stand til at tilrettelægge egen tid og at blive beskyttet fra alle former for vold (2011: 51). Men selv indenfor hver af disse sfærer vil det stadig være op til empirien at udpege tærsklens placering.

Tærsklen og graden af indgreb

Som tidligere nævnt opererer litteraturen på området med en nedre absolut tærskel, hvorunder intervention altid er berettiget, og barnet eksempelvis bør fjernes fra hjemmet, mens diskussionen primært angår betingelserne over denne. Min tærskel i funktioner og kapabiliteter er markant højere end denne nedre grænse, og det kunne derfor give indtryk af, at min position opererer med to tærskler. Det gør den imidlertid ikke, og jeg vil kort forklare hvorfor. Min teori siger, at intervention er berettiget i de tilfælde, hvor et barn befinder sig under tærsklen for tilstrækkelighed, også i de tilfælde hvor der kun forekommer mangler indenfor ét område. Dette indebærer imidlertid ikke, at alle tilfælde under tærsklen kræver samme form for indgreb. I stedet bør vi forstå det sådan, at graden af moralsk påbud stiger, jo længere barnet befinder sig fra tærsklen. Dette medfører, at interventionens omfang og alvor varierer. Selvom de kon-

krete interventionsformer er et anliggende for de empiriske videnskaber, peger min teori på, at forstærkende ulemper kan forklare, hvorfor mere omfattende mangler kan begrunde større indgreb: Fordi forstærkende ulemper spreder deres påvirkning til andre funktioner. Vokser et barn eksempelvis op i et hjem med misbrug, kan dette begrunde helt at fjerne barnet, fordi disse forhold, ud over i sig selv at være ødelæggende, forstærker andre ulemper i alvorlig grad. Vokser barnet derimod op tæt på tærsklen, men med enkelte mangler, som dog stadig indebærer utilstrækkelighed indenfor visse funktioner, kan interventionen være mildere og eksempelvis bestå af vejledning eller observation. Dog er dette sidstnævnte stadig en intervention i forældre-barn-relationen, da vi ikke lader relationen bestå uforstyrret. Vi skal altså ikke forstå det som en nedre og en øvre tærskel, men nærmere på den måde, at graden af mangler bør afspejles i graden af indgreb.

Forældrehensyn

At fastsætte en tærskel for tilstrækkelig opvækst i form af funktioner og fremtidige kapabiliteter giver samtidig svar på, om forældrehensyn bør indgå i vurderingen. Relationen til forældre skal tages i betragtning, men bør ses i lyset af, hvad barnet har behov for fra sine omsorgspersoner. En funktion, som sikrer barnet et sundt og kærligt forhold til ansvarlige voksne, kan udgøre et sådant sigte. Manglende realisering af denne funktion kan udgøre en forstærkende ulempe, der påvirker andre funktioner og barnets senere muligheder. Dette forklarer også, hvorfor intervention i nogle tilfælde er påkrævet, mens forældre-barn-relationen i andre tilfælde kan bestå uforstyrret.

Forældre bør behandles med respekt, og deres interesser og behov skal ikke tilsidesættes politisk. Som samfund er der mange legitime hensyn at tage, og vi har moralske forpligtelser overfor forældre, herunder at respektere deres autonomi, relationer og muligheder for at udfolde sig som omsorgspersoner. Men når det handler om at fastlægge kriterierne for, hvornår en opvækst er utilstrækkelig i lyset af retfærdighedsteori, peger min fremlagte teori på, at vurderingen udelukkende bør være børnecentreret. Tilstrækkelighed bør fastsættes ud fra, hvilke funktioner og kapabiliteter barnet bør have mulighed for at realisere, og tærsklen bør indikere, hvornår barnet er under et acceptabelt niveau grundet mangler indenfor disse. Mangler i centrale funktioner, såsom et trygt og kærligt forhold til omsorgspersoner, kan udgøre forstærkende ulemper. Forældres rolle er i denne sammenhæng afgørende som omdannelsesfaktorer, da deres handlinger og ressourcer direkte påvirker barnets reelle muligheder.

Den børnecentrerede tilstrækkelighedsposition

I dette afsnit fremlægger jeg min samlede teori, som jeg betegner den børnecentrerede tilstrækkelighedsposition, jf. terminologien på området. Efter at have argumenteret for at en tærskel bør udmåles i både funktioner og kapabiliteter, genbesøger jeg min tidligere tese. Tesen kan nu formuleres som følger:

> Funktions- og kapabilitetstesen: Retfærdighed kræver, at ikkekomparative mangler i forhold til en absolut tærskel i funktioner og kapabiliteter minimeres mest muligt, hvor forbedringer tillægges større værdi, jo længere barnet befinder sig fra tærsklen, og at der interveneres i forældre-barn-relationen, når manglerne falder indenfor forældrenes ansvarsområde.

Ved at måle tærsklen i funktioner og kapabiliteter fremhæver tesen, at mangler bør vurderes på begge niveauer. Funktioner bør dog have prioritet, fordi det sikrer barnets nuværende velvære, mens teorien samtidig forpligter på at understøtte transformationen af funktioner til kapabiliteter. Som argumenteret ovenfor bør særligt forstærkende ulemper tages i betragtning, da visse mangler kan sprede negative konsekvenser på tværs af flere områder i barnets liv og også underminere barnets fremtidige handlemuligheder. Det er centralt, at børn faktisk praktiserer visse funktioner og ikke blot gives muligheden for det. Et hensyn til forældre kan kun tages indirekte, i det omfang at et kærligt og trygt forhold til forældrene udgør en væsentlig funktion for barnet.

Samlet set er min teori en sufficientaristisk teori om retfærdig opvækst med en absolut tærskel, som jeg har argumenteret for, primært bør udgøres af funktioner, men også af kapabiliteter senere i barnets liv. At basere tærsklen på funktioner og kapabiliteter forklarer, hvordan en absolut tærskel samtidig kan være kontekstafhængig og flytte sig. Jeg introducerede en vægtet prioritet, hvor forbedringer tillægges større værdi, jo længere barnet befinder sig fra tærsklen. Overskridelsen af tærsklen udgør dermed ikke teoriens fundamentale princip, da fokus bør være at minimere graden af mangler i opvæksten. Mangelbegrebet spiller en central rolle i min teori, da det gør det muligt at vurdere opvækstens utilstrækkelighed uden at basere dette på en sammenligning med andre børn. Kravet om forbedring udspringer fra måden, hvorpå en mangel i sig selv begrænser barnets mulighed for at leve et liv, der kan betegnes som tilstrækkeligt godt. Samtidig kan teorien forklare, hvorfor visse mangler bør tillægges særlig vægt, da forstærkende ulemper spreder deres negative konsekvenser på tværs af funktioner og dermed afgør graden af intervention. Et enkelt forhold udgør ikke nødvendigvis en mangel, men flere forhold kan tilsammen gøre opvæksten utilstrækkelig.

En mulig indvending mod min teori er, at den stiller urealistisk høje krav til omfordeling og udformning af politikker på området. At en opvækst først kan betegnes retfærdig over tærsklen, implicerer også et ideal om at få alle børn ud af utilstrækkelighed og at få elimineret alle mangler indenfor alle funktioner og kapabiliteter. At en teori stiller høje krav til omfordeling eller intervention, gør den dog ikke urealistisk, men krævende. I praksis betyder det en meget høj politisk prioritering af børn. Et andet aspekt, som bør adresseres, er, at min teori alene siger noget om, hvad retfærdighed kræver i forhold til børns opvækst, og den er dermed ikke en fuldstændig politisk teori om intervention. Andre hensyn kan spille ind i den politiske beslutning og i de faktiske scenarier, men det ændrer ikke ved, hvad retfærdighed kræver. Jeg har med denne artikel argumenteret for, at retfærdighed indebærer, at ingen børn oplever utilstrækkelighed. Vi kan ikke være tilfredse, og der kan ikke være tale om et retfærdigt samfund, før alle børn er løftet ud af utilstrækkelighed.

Konklusion

Artiklen har undersøgt, hvordan retfærdighedsteoretiske perspektiver kan bidrage til at afgøre, hvornår en opvækst i forældres varetægt må anses for utilstrækkelig. Med afsæt i Liam Shields' "How bad can a good enough parent be?" (2016b) har jeg udviklet og forsvaret en sufficientaristisk tilgang, der kombinerer en absolut tærskel for tilstrækkelighed med vægtet prioritet under tærsklen. Vurderingen af opvæksten bør ske på et ikkekomparativt grundlag, hvor det afgørende er, om barnet befinder sig under tærsklen for tilstrækkelighed og ikke barnets relative position. Gennem en diskussion af kapabilitetstilgangen har jeg argumenteret for, at tærsklen bør udgøres i både funktioner og kapabiliteter. Dermed forenes hensynet til barnets aktuelle velvære med hensynet til dets fremtidige muligheder. Artiklen bidrager desuden til debatten på området ved at afvise, at forældreinteresser bør indgå som et selvstændigt hensyn i vurderingen af opvækstens tilstrækkelighed, da vurderingen udelukkende bør tage udgangspunkt i barnets funktioner og kapabiliteter, hvor forældre alene udgør en omdannelsesfaktor i realiseringen af disse. Begrebet om forstærkende ulemper tydeliggør, hvorfor visse mangler bør tillægges særlig vægt og kan legitimere mere omfattende indgreb. Graden af intervention bør afspejle graden af mangel, idet mere alvorlige mangler udløser et stærkere retfærdighedsmæssigt krav om indgriben. Jeg betegner denne position den børnecentrerede tilstrækkelighedsposition. Artiklen er herved et nyt bidrag i den teoretiske debat om, hvornår det er retfærdighedsmæssigt berettiget at gribe ind i forældre-barn-relationen, og tilbyder samtidig et retfærdighedsteoretisk grundlag i en tid, hvor spørgsmålet om samfundets ret hertil er højaktuelt i den offentlige debat.

Litteratur

Biggeri, Mario, Jean Ballet og Flavio Comim (2011). *Children and the Capability Approach.* Palgrave Macmillan.

Brando, Nico (2020). Children's abilities, freedom, and the process of capability-formation. *Journal of Human Development and Capabilities* 21 (3): 249-262.

Brighouse, Harry (2002). What rights (if any) do children have?, pp. 31-52, i David Archard and Colin Macleod (red.), *The Moral and Political Status of Children.* Oxford University Press.

Brighouse, Harry og Adam Swift (2006). Parents' rights and the value of the family. *Ethics* 117 (1): 80-108.

Callan, Eamonn (2002). Autonomy, child-rearing, and good lives, pp. 118-141 i David Archard og Colin Macleod (red.), *The Moral and Political Status of Children: New Essays*. Oxford University Press.

Clayton, Matthew (2006). Childrearing rights and their distribution, pp. 48-86 i Matthew Clayton, *Justice and Legitimacy in Upbringing*. Oxford University Press.

Clayton, Matthew (2012). Debate: the case against the comprehensive enrollment of children. *Journal of Political Philosophy* 20 (3): 353-364.

Crisp, Roger (2003). Equality, priority, and compassion. *Ethics* 113 (4): 745-763.

DR (2026). *Når staten bortadopterer*.

Frankfurt, Harry (1987). Equality as a moral ideal. *Ethics* 98 (1): 21-43.

Frederiksen, Mette (2020). Mette Frederiksens nytårstale 1. januar 2020.

Gheaus, Anca (2018). Biological parenthood: gestational, not genetic. *Australasian Journal of Philosophy* 96 (2): 225-240.

Gheaus, Anca (2019) The right to parent, pp. 366-374 i Anca Gheaus, Gideon Calder og Jurgen De Wispelaere (red.), *The Routledge Handbook of Philosophy of Childhood and Children*. Routledge.

Lippert-Rasmussen, Kasper, Søren Midtgaard, Lasse Nielsen og Tore Vincent Olsen (2020). *Politisk teori og filosofi.* Djøf Forlag.

Macleod, Colin (2010). Primary goods, capabilities, and children, pp. 174-192 i Harry Brighouse and Ingrid Robeyns (red.) *Measuring Justice: Primary Goods and Capabilities*. Cambridge University Press.

Nielsen, Lasse (2018). What is our real concern with real inequality? *Policy Studies Journal* 46 (3): 553-572.

Nielsen, Lasse (2026). *A New Theory of Sufficientarian Justice*. Cambridge University Press.

Nussbaum, Martha (2000). *Women and Human Development: The Capabilities Approach*. Cambridge University Press.

Nussbaum, Martha (2021). *At skabe kapabiliteter – hen mod et retfærdigt samfund*. Mindspace.

Parfit, Derek (1997). Equality and priority. *Ratio* 10 (3): 202-221.
Rawls, John (1971). *A Theory of Justice*. Harvard University Press.
Robeyns, Ingrid (2017). *Wellbeing, Freedom and Social Justice: The Capability Approach Re-examined*. Open Book Publishers.
Schoeman, Ferdinand (1980). Rights of children, rights of parents, and the moral basis of the family. *Ethics* 91 (1): 6-19.
Schweiger, Gottfried og Gunter Graf (2015). *A Philosophical Examination of Social Justice and Child Poverty*. Palgrave Macmillan.
Sen, Amartya (1992). *Inequality Reexamined*. Clarendon Press.
Sen, Amartya (1993). Capability and well-being, i Martha Nussbaum og Amartya Sen (red.), *The Quality of Life*. Clarendon Press.
Sen, Amartya (2004). Capabilities, lists, and public reason: continuing the conversation. *Feminist Economics* 10 (3): 77-80.
Shields, Liam (2016a). A good enough upbringing, pp. 121-165 i Liam Shields, *Just Enough: Sufficiency as a Demand of Justice*. Edinburgh University Press.
Shields, Liam (2016b). How bad can a good enough parent be? *Canadian Journal of Philosophy* 46 (2): 163-182.
Shields, Liam (2016c). Just Enough: Sufficiency as a Demand of Justice. Edinburgh University Press.
Wolff, Jonathan og Avner de Shalit (2007). *Disadvantage*. Oxford Political Theory.

Om forfatteren

Lea Hoffmann, filosofistuderende, Syddansk Universitet. Har en særlig interesse i politisk teori om børn. E-mail: leahof@sdu.dk